



جمهوری آذربایجان در یک سال اخیر علی‌رغم آنکه روزهای پر تنش را پشت سر گذاشته اما به مقاصد خوبی رسیده است. در سپتامبر ۲۰۲۱، ایران یک رزمایش نظامی در نزدیکی مرز خود بر سر مخالفت‌های جمهوری آذربایجان برگزار کرد و در اکتبر سال بعد، جمهوری آذربایجان ایران را به تسهیل قاچاق مواد مخدر متهم کرد. در همان ماه اما مقامات ایرانی بارها به جمهوری آذربایجان در مورد رابطه این کشور با اسرائیل هشدار دادند و در نهایت دو طرف متعهد شدند که مسائل خود را از طریق گفت‌وگو حل کنند. بر اساس بررسی‌های گمرک جمهوری اسلامی ایران مجموع تجارت دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان در حدود ۲۵۰ میلیون دلار بوده که ۲۳۵ میلیون دلار آن را صادرات به جمهوری آذربایجان در ۴ ماهه ابتدایی سال جاری تشکیل می‌دهد. این میزان از صادرات رشد ۷۸ درصدی در مدت مقایسه با مدت مشابه سال گذشته را نشان می‌دهد. این رشد در سال ۱۴۰۰ در مقایسه با سال قبل‌تر از آن در حدود ۱۱ درصد بوده است. امارات؛ امارات متحده عربی از دیرباز یکی از حلقه‌های اصلی ایران با جهان خارج بوده است، اما بر اساس داده‌های بانک جهانی، اعمال مجدد تحریم‌ها توسط دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا در سال ۲۰۱۸، تجارت دوجانبه را به نصف و به ۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ رساند. با وجود این اما داده‌های آماری از رشد صادرات در سال ۱۴۰۰ حکایت دارد. در این سال مجموع تجارت دو کشور متجاوز از ۲۱ میلیارد دلار بوده که قاعدتاً و به رسم همیشه سهم امارات در صادرات به ایران عمده این رقم را شامل می‌شود. رضا فاطمی امین، وزیر صمت در بهمن سال گذشته و دقیقاً همزمان با نرفت پراکنی‌های امریکایی بین ایران و امارات در سفری سه روزه به این کشور رفت و گفت‌وگوها و اسناد اقتصادی را در راستای برنامه‌های دولت برای توسعه دیپلماسی اقتصادی و تجاری با این کشور به انجام رساند. بر اساس آمارها در سال جاری ارزش صادراتی ایران به امارات با رشد ۳۹ درصدی از ۱ میلیارد و ۶۲۷ میلیون دلار به ۲ میلیارد و ۳۹۸ میلیون دلار رسید که در عین حال وزن کالاهای صادر شده با افت ۸ درصدی همراه بود.

ترکمنستان؛ ترکمنستان همسایه شمالی ایران، در خشکی محصور است و ۴ مرز با

ایران دارد و در این ۲۵ سالی که از استقلال آن می‌گذرد همواره روابط پایدار با ما داشته است. سردار بردی محمداف رئیس‌جمهور ترکمنستان ماه گذشته برای اولین بار در این سمت در قالب هیأتی به ایران آمد که ظاهراً عمده گفت‌وگوها نیز حول دو مسأله ترانزیت و تجارت دو کشور بوده است. ترکمنستان از طریق خط ریلی سرخس و بندرعباس از شمال شرق ایران به جنوب و بعد از آن از طریق چابهار، پا در اقیانوس هند خواهد گذاشت، از همین رو افزایش ترانزیت کالا به نفع طرفین خواهد بود. از طرف دیگر با وجود روند کاهشی که سال ۱۳۹۵ به بعد در تجارت و صادرات ایران با این کشور به وجود آمده، در سال ۱۴۰۰ و سال جاری شاهد افزایش ۱۴۴ و ۳۷ درصدی در صادرات بوده‌ایم. ایران سال‌ها دومین صادرکننده بزرگ به ترکمنستان بوده و این جایگاه در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ به پنج‌م تنزل پیدا کرده، از همین رو نگاه دولت مبنی بر افزایش روابط با همسایگان در قالب توافقنامه‌ها و همکاری‌های توسعه می‌تواند سهم ما را از بازار ترکمنستان افزایش دهد؛ سهمی که در سال‌های اخیر به ترکیه و روسیه واگذار کرده‌ایم. بر اساس آمارهای گمرک، میزان صادرات در سال جاری علاوه بر رشد ۳۷ درصدی در ارزش به لحاظ وزنی نیز رشد ۷۶ درصدی داشته است. مجموع صادرات ایران به کشور از ابتدای فروردین تا پایان خرداد ۱۴۰۱ بیش از ۱۳۲ میلیون دلار بوده و مجموع

تجارت دو کشور نیز رقم ۱۴۳ میلیون دلار را ثبت کرده است. قزاقستان؛ ایران و قزاقستان هیچ‌گاه همکاری‌های جدی تجاری نداشته و آمارها می‌گوید که ایران سی امین شریک تجاری قزاقستان و آنها نیز شریک بیست و هفتم ایران هستند. این درحالی است که ما به صورت زمینی و ریلی از طریق ترکمنستان قابلیت اتصال به این کشور را داریم و قزاقها نیز به موقعیت ژئواکونومیک ما برای اتصال به اقیانوس هند و جهان عرب احتیاج دارند. به دنبال نگاه دولت سیزدهم به روابط با همسایگان بخصوص آسیای میانه و در دنباله سفرهای متقابل رؤسای جمهور این کشورها در آخرین دیدار قاسم ژومارت توکایف رئیس‌جمهور قزاقستان ماه گذشته به همراه هیأتی به ایران سفر کرد که بر اساس گفت‌وگوهای مطرح شده عمده محورهای مورد توجه اقتصادی و ترانزیتی بود. با همه اینها به نظر می‌رسد تجارت بین دو کشور تحت تأثیر نگاه مثبت طرفین در یک سال اخیر بوده، به طوری که در سال ۱۴۰۰ صادرات ایران به این کشور با رشد قابل ملاحظه ۵۱ درصدی در وزن و ۱۱ درصدی در ارزش مواجه شد. مجموع صادرات انجام شده به این کشور در سال گذشته ۱۸۷ میلیون دلار بوده است. در سال جاری نیز هر چند ارزش کالاهای صادراتی به این کشور افت محدود ۷ درصدی داشته اما میزان صادرات وزنی آن بیش از ۳۰ درصد افزایش را نشان می‌دهد.

مقایسه صادرات ایران به کشورهای همسایه در چهار ماهه نخست سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

کشور	چهار ماهه سال ۱۴۰۰		چهار ماهه سال ۱۴۰۱		تغییرات (درصد)
	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	
عمان	۶۶۷	۱۷۷	۱,۱۲۰	۴۱۵	۱۳۵
ترکیه	۱,۰۱۳	۹۲۳	۳,۳۶۳	۲,۰۶۰	۱۲۳
آذربایجان	۲۵۷	۱۳۰	۲۵۰	۲۳۲	۷۸
بحرین	۴	۲	۴	۳	۴۳
امارات	۴,۲۷۳	۱,۶۲۷	۳,۹۵۲	۲,۲۶۴	۳۹
ترکمنستان	۵۳۳	۹۶	۹۳۸	۱۳۲	۳۷
ارمنستان	۲۷۹	۸۳	۲۷۹	۱۱۳	۳۶
کویت	۷۴۸	۴۳	۱,۶۶۰	۵۸	۳۵
روسیه	۳۶۸	۱۸۶	۴۲۷	۲۳۲	۲۵
پاکستان	۹۱۱	۳۴۱	۸۵۵	۳۷۷	۱۰
قزاقستان	۱۵	۵۳	۲۰۷	۴۹	-۷
قطر	۳۴۴	۴۵	۲۸۷	۴۰	-۱۲
عراق	۱۰,۹۴۲	۲,۸۱۷	۶,۹۳۲	۲,۳۹۸	-۱۵
افغانستان	۱,۸۰۱	۷۲۸	۹۳۸	۴۹۷	-۳۲